

ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՐՑԱՆՔ

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՄԷՁ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱԽՈՐԻՆ (ՄԱՅԻՍ 9-12, 1907)

Վեճենտկոյ կերպարամափոխումը. — 4500 մրցակիցներ. — Հայկական վաշտը. — Խտալիոյ թագաւորը. — Ընդհանուր զօրահամուկ. — Մեծիկ թկար մը. — Մ. Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտները պատկուած:

Ոգեւորուած է Վենետիկ. արտասովոր կեանք մը, ջրանցքներուն հետ, կ'ողողէ զինք, Դիցուհին, ծովի օրօրին վրայ նիրհող, անձանաչելի դարձած է:

Ամէն անցք կալաթայի կամուրջը կը թուի. չեն պակսիր, պատրանքին օգնելու համար, աշտարակներ, գմբէթներ:

Քանի մը վայրկեանէն, կարծես, Տոժական պալատին դռները պիտի բացուին և եզնացուլ՝ մետաքսապատ նաւակներէն շրջապատուած՝ ծովը պիտի նետուի Ազրիականին մատանի մը տանելու համար:

Ո՛չ սակայն:

Դարուս հանդէսները շատ հեռի են այլաբանական ըլլալէ: Կը փնտռուի զօրանքի մէջ անգամ շահարեմ, օգտակարը: Մարմնակրթանքի մրցանք մը միայն տեղի կ'ունենայ, Բայց անոր պիտի մասնակցին 4500 տղաներ, եկած խտալիոյ բոլոր քաղաքներէն, անոր պիտի նախագահէ իտալիոյ թագաւորն ինքնին:

Ամէն երեկոյ, օտարականներու բազմութեան հետ կայարանը կը յորդեն տըղաներու և աղջիկներու բանակներ: Ամառնային նկարչական տարազներ հազուած են անոնք, յատկապէս հանդէսին համար պատրաստուած. մարմնակրթանքէ առաջ՝ նախորդ մրցանք մ'ըրած են անոնք

վայելչութեան և ճաշակի ներութեան. իւրաքանչիւրն իր առանձին դրօշակն ունի, իր առանձին նշանաբանը՝ կուրծքին վրայ, իսկ ուսերնուն՝ նուագածու փողեր, որոնց բերանները խոնուած են ծաղիկներով: Ո՛րքան զուարթութիւն իրենց երեսներուն վրայ՝ գտած ըլլալուն համար առիթը՝ նոր քաղաք մը տեսնելու և իրենց քաջութիւնը ցոյց տալու:

Այնքան խոնուած են շոգեմակոյկները որ բազմութիւն մը միշտ նաւահանգիստ կը ֆնայ. զինուորներ զրուած են խոտովութեանց առաջը առնելու համար:

Մեծ ջրանցքի երկայնքէն, գեղաքանդակ պալատներու կրկին շարքին մէջ՝ դըպրոցական փողերգներու, ժողովրդական երգերու, կեցցէներու անդադար կրկնում մըն է որ կը թափառի Պատանեկան կեանքն է հոս, իտալական ոգին, իր բոլոր զուարթութեան, իր բոլոր խանդին մէջ, գեղարուեստի սիրովը թրթռուն:

Մանուկներու քաղաք մըն է Վենետիկ: Դիշտոյ մը չէ, մայր մըն է. նահապետական տուն մը, փեթակ մը:

*

Առանց հրապուրուելու գոյնզգոյն ամբոխի տեսիլքէն որ կ'երկայնի մինչեւ մրցանքի դաշտը, հետաքրքրութիւնս կը

պահեմ Մայիս 11ին. այսօր է որ Մու-
րատ-Ռափայէլեան վարժարանի հայ ա-
շակերտները մրցանքի ասպարէզը պիտի
իջնեն:

Կէս օր է:

վայրկեան նոր երեւոյթ և նոր ձեւ ստա-
նալով:

Ամէն խումբ, առանձին դատաւորներու
առջեւ՝ որ կը թուին բացօթեայ ֆիաքած
ուսուցիչներ՝ իր մարմնամարզի հրահանգ-

Թագաւոր Վիկտոր Էմմանուէլ Գ

վենետկոյ հասարակաց պարտէզներուն
մօտ, Ս. Հեղինէ դաշտին մէջ, տախտա-
կեայ ամփիթատրոնի մը վրայ որ անոր
պարիսպը կը կազմէ և շրջանակի ձեւ կու
տայ անոր, հակառակ հրատապ արեւին՝
որ ի մէջի այլոց՝ հետաքրքրուած է հան-
դիսով՝ հոծ ամբոխ մը կը դիտէ անշարժ
ուրիշ բազմութիւն մը, որ դաշտին բովան-
դակ ընդարձակութիւնը կը ծածկէ, ամէն

ները կը կատարէ, անկախ շրջակայ այլ
գունդերէն. փորձերու հաւաքականութիւնն
է որ մեծութեան արտայայտութիւնը կու
տայ այդ դպրոցական հրահանգներուն: Ա-
մէն գունդ կանոնաւորութիւն կը ներկա-
յացնէ, իսկ ամբողջութիւնը անհուն զա-
նազանութիւն. և կանոնաւորութիւնը, զա-
նազանութեան միացած, գեղեցկութիւնն
ինքնին է:

Ոչինչ կը լսուի բաց ի հրամանատար-
ներուն ձայնէն որ ամբողջ գունդի մը ,
փայլակներու նման , յանկարծական նոր
նոր ձեւեր կ'ընծայէ : Կեանքի որքան ար-
տայայտութիւն , բոլորովին համար : Ան-
ձայն պատերազմ :

Նոր նոր գունդեր ներս կը մտնեն . աս-
պարէզը աւելի կը կենդանանայ , զոյները
կը թանձրանան , դաշտը կ'անձկանայ :
Հազարաւոր զիծեր ու զոյներ կը ձուլուին
իրարու՝ երազ երազ շարժումներու պահուն :

Գաշտը բողբոջած է , մարդկութեան ծա-
ղիկներով :

Փոքրիկ ակոյեաններու խումբեր , եր-
բմն , հեւալով , բայց յաղթելու դիտման
մէջ դեռ յամառ , իրենց տարազները կ'ան-
ցընեն մեր առջեւն , շուշաններու , կակաչ-
ներու , մանուշակներու խումբ մ'է , որ կը
փախչի , կ'անհետանայ , հեղեղի մը նման :

Այդ բազմութեան կեդրոնին մէջ միակ
կէտ է որ զիս կը հետաքրքրէ . կը
փնտռեմ անոր մէջ հայ աշակերտներու
խումբը , անհամբեր անոնց փորձերու ար-
դիւնքին : Եւ ահա , ուրիշ գունդերու մէջէն ,
ինքնավստահ ու խրոխտ , կը յառաջէ
հայկական վաշտը :

Բաղկացած է ան՝ 18 ընտրեալ աշա-
կերտներէ : Նաւաստիի զգեստներ հագած
են անոնք՝ ճերմակ ու կապոյտ շերտերով
խայտաբղէտ . տարազ մը՝ որ դուրս կը
ցայտէ մանաւանդ շարժումներու պահուն՝
բազադութեանց անակընկալներով . կուրծ-
քին մէջտեղ՝ կարմիր յատակի մը վրայ ,
ոսկեղէն տառերով կը կարդացուի .

Արմենո (Հայ) :

Սրտերը այդ անուան ներքեւ հիմակ
անշուշտ կը բարախեն պատասխանատու-
ութեան մը զգացմամբ և հպարտութեամբ
կ'ընդլայնին երբ համակրանքի ցոյցերով
կ'ողջունուին օտարներէն : Իրենց կ'առաջ-
նորդեն , իբր խմբապետ , Պ . Վահրամ
Փափագեան որ նոյնքան ճկունութիւն ցոյց
կու տայ մարմնամարզի՝ որքան դերասա-
նութեան մէջ , և ուսուցիչ՝ կայոյ որդին :

Յանկարծ կանգ կ'առնուն . փոքր հան-
գիստէ մը յետոյ կը սկսին փորձերը : Տա-

րակուսելի է անոնց յաջող ելքը , քանի
որ երկու ամսէ ի վեր է միայն որ մար-
մնակրթանքի կանոնաւոր դասն սկսած են :
Կը հերքուի սակայն տարակույսը այն միա-
ձեւութենէն , ճարպիկութենէն զոր ցոյց կու
տան , ամէն տեսակ փորձի մէջ , հայ աշա-
կերտները : Պարաններու վրայէն ուսուցիչ
մէջ մանաւանդ՝ ցոյց կու տայ , վարազդատի
այդ սերունդը՝ այն յատկութիւնը որ սե-
փական է ազատ լեռներու ծայրը թափա-
ռող , վիհերու վրայէն ճամբորդող ժողո-
վուրդներու : Ոչ մէկը՝ սխալող այդ կէտի
մէջ , ինչ որ հասարակաց բաղդը շեղած է
անշուշտ մի առ մի նկարագրել այդ դպրո-
ցական հրահանգները . մեզ կարեւոր է
միայն ստացուած արդիւնքը :

4500 մրցողներու մէջէն , որոնց մէկ
մասը կը բաղկանար ոչ եթէ աշակերտ-
ներէ , այլ մարմնամարզի տարիքաւոր մաս-
նագէտներէ՝ երկրորդ կարգի արծաթ պը-
սակն ստացան Ռաֆայէլեանի հայ ա-
շակերտը , յաղթող հանդիսանալով Վե-
նետոյ և այլ քաղաքաց բազմաթիւ դը-
պրոցներու : Ահա անուններն աշակերտաց
որ մասնակցեցան մրցանքին . խմբապետ

Պ . Վահրամ Փափագեան — Պոսեցի

» Տիգրան Շամրեան — Արարկերցի

» Ստեփան Փոյիպպոսեան — Եդդկիսցի

» Նազար Ճիվէլեկեան — Գասարմոսեցի

» Մարտիրոս Լազարեան — Ալաշխաթի

» Ճիւան Միսաքեան — Տարսանեցի

» Լեւոն Ճգնատրեան — Պոսեցի

» Լեւոն Եփրեղեան — Թիֆլիզի

» Օնեկի Ճիվէլեկեան — Գասարմոսեցի

» Յակոբ Նարյանեան — Պոսեցի

» Յարութեան Ֆեւեան — Աղրիանոսպոյս .

» Հայկ Վարդանեան — Թեհրանցի

» Ռոսթեմ Բուպրյըքեան — Պիլեւիքցի

» Պետրոս Ավտայեան — Խոտորոցցի

» Չեկոբ Գարիբեան — Շապին-գարահիս .

» Սեդրաք Բահրայեան — Լադդարիսցի

» Գրիգոր Նալպանդեան — Պարտիզակցի

» Ալեքսանդր Միհրանեան — Արարկերցի

» Պոյիպպոս Բժիկեան — Կարսեցի :

Վերջին փորձն եղաւ ընթացք մը՝ 2 քլումետր տեղ, ասպարէզին շուրջ, Հայկական վաշտը, հակառակ հրատուրդի առիւթն է անվերջանալի ճամբուն, սրարշաւ կ'ընթանայ, և ժողովրդեան բուն ծափահարութիւնները շրջան կ'ընեն իր հետ։ Այս եւս յաջողութեամբ աւարտելէ յետոյ՝ հանդարտ և ինքնագոհ քայլերով կը հեռանան ասպարէզէն, զայն թողլով նոր ախոյեաններու։

*

Վաղն է սակայն ամենէն նշանաւորը այս հանդիսական օրերուն մէջ։ 4500 մրցակիցները, զօրահանդէսի ձեւով, պիտի անցնին խալիպ թագաւորին առջեւն և ամէնքը միանգամայն ընդհանուր փորձ մը պիտի ընեն մարմնակրթանքի։ Մեծղի պատկեր մը, ողիմպիական խաղերու նմանող նկար մը կը զծուխ արդէն մեր մտքին առջեւ։

Հանդիսականներուն թիւը իր բարձրագոյն գագաթնակէտին հասած է. կարելի է հոս Վենետիկոյ աշխարհահամարն ընել։

Հանդիսատեսներու բոլորակը ոչ նուազ հետաքրքրական տեսարան մ'է քան մարմնակրթանքինը. հոս, թագաւորին շքեղ կարմիր հովանոցեակին քով, ազնուապետական դասակարգը ժամադրած է կարծես իր շոյալուծիւնները հակադրելու նուաւ վարներու ցնցոտիին։

Հեռուէն յանկարծ կը բարձրանայ փողերու ձայն մը, կեցցէներու աղաղակին միացած. ընդարձակ մրմունջ, սարսուռ մը կ'անցնի ամբողջ բազմութենէն, որ ոտքի կը կանգնի. թագաւորը ...

Մեծավայելուչ քայլերով իր հովանոցեակը կը մտնէ նա և ոտքի վրայ կանգուն, կը նայի, մտածկոտ, խալաքի մանուկներուն, վաղուան սերունդին, իր երկրի ապագային ...:

Խալական քայլերը սկսած է արդէն որոտալ, և զոյներու ծովը — կազմուած կրկէսի դրան առջեւ խիտ առ խիտ կանգնած դռաւաններէ, որոնց բունները՝ նիւզակաւորներու բանակի մը երեւոյթը կը յօրինեն — կը սկսի քակուիլ և գետի վե-

րածուած շրջան ընել ասպարէզին շուրջ թագաւորին և հանդիսականաց առջեւէն անցնելով։ Ամէն խումբի առջեւէն դռններ կը ծփան, ճոխ ու զարդարուն, խրախուսիչ վերադարձութիւններով. անոնց կը հետեւին պատանի ախոյեաններուն զոյգերը, որոնց զգեստներուն վրայ նուագածու շփոթները իրենց փողփողինը կը ձգեն. թափորին աւելի զանազանութիւն տալու համար աշակերտաց խումբերուն մէջ խառնուած են նաեւ սաղաւարտաւոր զօրագնդեր, որ չեն դադրիր խալական քայլերը՝ ազատութիւն գտնողի այդ պարերը՝ կրկնելէ։

Հիմակ անընդհատ շղթայ մ'արդէն կազմուած է կրկէսին մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը, և կը դառնայ ինքն իր վրայ։ Այդ անվերջանալի շարժումը հանդիսականներու անշարժ բոլորակէն շրջապատուած, կը սկսի աչքը շփոթեցնել։

Վայրկեան մը դաշտը կարծես ոգեհարցուկի սեղան մ'է որ սկսած է իր շուրջ դառնալ ... Բայց նոյնօրինակ շարժումը դեռ կը տեւէ, կը տեւէ ... Հիմակ երկիրս է որ կը սկսի երբեքի։

Ահա Հոռմէական գունդերը, ահա Միւլանու, Փլորենտիոյ պատանի ներկայացուցիչները։ Ո՛րքան հրճուանք ու կայտիւ մեր շրջակայ խալաքիներու մէջ, որպիսի՝ եղբայրական, ազգային միութեան գորուվանք։ Նախանձը, արտասուք զբռնելու չափ, կը տանջէ զմեզ։

Այդ շքեղ թափորին մէջ զմեզ ամենէն հետաքրքրող կէտն է նորէն Հայ աշակերտներու գունդը որ կը զանազանուի իսկոյն ամենուն մէջ իր տարազովը։ Ահա հասած է նա այժմ թագաւորի հովանոցեակին առջեւ ... Եղբայրագուններէն մին կը խուսարհի դէպ ի թագաւորը և անոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ մասնաւորապէս այդ խումբին վրայ. « Հայերու գունդը, Տէր արքայ » ... Թագաւորը թեթեւ ժպտով կ'ուղղէ նայուածք մը՝ որուն թարգմանութիւնը դժուարին է ընծայել։

Զօրահանդէսի աւարտելէն յետոյ, ասպարէզը մի քանի վայրկեան դատարկ կը

մնայ. կը հնչեն միայն օդին մէջ փողերգի զուարթ մեղեդիները:

Քիչ յետոյ, մրցանքի եկած բոլոր աղջիկները կրկէսը կը մտնեն և ամէնը միանգամայն կը սկսին մարմնամարզի ընդհանուր փորձերը, երաժշտութեամբ կանոնաւորուած:

Շատ աւելի մեծղի է տեսարանը սակայն երբ պատանիներու բազմութիւնը դաշտը կը ծածկէ. հակընդդէմ ընթացքներ յանկարծ կը ձուլուին կանոնաւոր բանակ մը կազմելու համար: Հիացման տպաւորութիւնը կը տիրէ ամենուն այնքան գոյներու և ձեւերու յանկարծական համախմբումէն:

Ուսուցիչ մը, թագաւորին մօտ կանգնած, դրօշի մը նշաններով կը կառավարէ ամենուն շարժումները. այլ եւս միակ ողի մը կը շարժէ այդ ամբողջ բազմութիւնը: Մագնիսացեալներու անգիտակից ամբոխ մը, կարծես 8000 մերկ բազուկներ յանկարծ կը ցցուին օդին մէջ, ցորենի արտի մ'երեւոյթը, եղգեկէլեան տեսիլքի մը զապաւորը տալով. դրօշի ուրիշ ծածանում մը և հաւ բոլոր մարմինները հակած են. դաշտը դարձած է թանգարան մը համար արձաններու: Բոլոր գլխարկները օդին մէջ կը նետուին թագաւորն ողջունելու և յետոյ անսամպ երկնքէ մը մանուկ բազմութեան վրայ կ'անձրեւեն:

Մարմնակրթանքի երկու մասնագէտներ, մին Վերոնացի, միւսը Միլանցի, պիտի ընդունին՝ նոյն իսկ թագաւորի ձեռքէն՝ թանկագին ընծաներ: Ամբոխը այդ պահուն պատշգամբներէն վար կը խուժէ զանոնք տեսնելու համար. փողերու ծայնով կը մեկնի վեհապետը որ ներքողած էր, իր ներկայութեամբ, մարմնակրթանքի օգտակարութիւնը:

Երեկոյան ղէպ, — մայիսի երեկոյ մը, ուր վեհապետը երկինքը իր բոլոր պերճութիւնն զգեցած էր՝ իր նոր այցելուներուն պաշտելի ըլլալու համար, — մրցողներու գունդերը, երգելով և նուագածելով, կը լուսաւորեն վեհապետի արտասովոր զուարթութեամբ:

Շոգեմակոյկը կը հեռացնէ զմեզ մեղեդիներու արբեցնող խորախճանէն:

Իրենց հետ վայելք մը կը մարմնի մեր հոգւոյն մէջ, ինչպէս վերջալոյսի շողեր հոն, առջեւին, հորիզոնին վրայ:

Հեռուն կը տեսնուին հիւսիս Ս. Հեղինէ դաշտը որ մարմնակրթանքի կրկէսն եղաւ և Հասարակաց Պարտէզները ուր նկարչութեան ցուցահանդէսը կայ:

Մին առողջութիւնն է, միւսը՝ գեղարուեստը: Երջանիկ ժողովուրդ, որ գիտէ գնահատել երկուքն ալ. որ գիտէ, հոգւոյն հետ, զարգացնել մարմինը, ստանալու համար իր էութեան ամբողջական կատարելագործումը: Ինչ կարելի է խորհիլ այս պահուն...

Նշանաւոր ղէպը մը կը նկատուի եթէ հայ հարուստ մը բարեհաճի օգտակար ձեռնարկի մը սատարել:

Իսկ այստեղ ո՛չ եթէ միայն օգնութիւն ու վարձը կը գտնէ, այլ ամէն կարելի միջոց ձեռք կ'առնուի վեհ գործերու « փափագ » ներշնչելու համար:

Չուզուի միայն օգնող ըլլալ, այլ և շարժառիթ:

Բարեգործութիւնն այն ատեն իր բոլոր բարձրութեան մէջ կը նկատուի, երբ ինքնաբերաբար եղած է: Գործողներուն առջեւն կ'ընթանան, ո՛չ եթէ անոնց կը հետեւին:

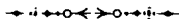
Աշխատողը չէ՛ որ մեկենաս կը փնտռէ, այլ մեկենասն՝ աշխատողներ: Ճանչցող իրենց շահուն — ո՛չ եթէ միայն սիրող — երբ յոյս մը չունին իրենց ներքին ոյժերով յաւէժմանալու կը ջանան գէթ իրենց անունը ուրիշ անմահ անուան մը հետ զօդել:

Հայ հարուստներու պարտքն է հետամուտ ըլլալ խրախուսելու առիթ մը զեռնելու, ո՛չ եթէ միայն զայն ընդունիլ՝ երբ ներկայացուի՝ թէպէտ այս իսկ հազուադէպ բաղդ մըն է:

Ո՛րքան տարբերութիւն պարտքին և իրողութեան մէջ... Ո՛րքան տարբերութիւն իրենց և այս իտալիոյ թագաւորին մէջ, զոր դեռ կը շարունակեմ տեսնել իր

կարմիր հովանոցեակին տակ, գահէն իջած՝
 զպրողական հրահանգներն ալ վարձատ-
 րելու, աչքերը ուղղած դաշտին վրայ,
 զգուհանքով, դէպ ի պատանի մարդկու-
 թիւնը, դէպ ի իր երկրի ապագան ...:

ԽՍԲ.

ԹԻԲԱՏ-ՍՄԲԱՏԻ ՎՐԱՅ

Գետրոս Ա. վերնագրած յօդուածին մէջ, (տես
 Բաժմաճէփ մախորդ թիւը էջ 255) ուր ամուշա-
 դրութեամբ Արեւոյ Ս. Յովհաննէսն ու Արքեան իբր
 տարրեր քաղաքներ մշտնական էի, Թիբատ ամօի
 ժամանակի մասիմ տարրեր տեղեկութիւն տուած
 էի քամ իմէ որ կը ծանուցամէ Ալիշամ, որ (Սի-
 սուամ էջ 942) կը գրէ. « Ի թողուլ զայն (զՊոռի-
 կոս) Հայոց ի ղիպրացիս, յամի 1367 Մմբատ ոմմ
 (Tibat գրեալ) խմբէր ի Գետրոսէ թագաւորէ
 ղիպրացոց զտեսլութիւն ղոռիկոսի, վասն շա-
 հու բաժիցիմ որ համարէր ամի ամի երեք կամ
 չորս հազար տուկատ »:

Արդ Ալիշամ յամի 1367 դնելով՝ յորում Գետ-
 րոս Ա. պատերազմ կը մղէր ղոռիկոսի ու թուր-
 քաց դէմ, կը համարի որ թիբատ այս թագաւո-
 րին ատեն ասպարէզ ելած է: Զննք զիտեր թէ
 Ալիշամ ի՞նչ աղբիւրէ առած է այս տեղեկութիւ-
 ըն. բայց ղոռիկոսի մաքսատամ շահը « ամի ամի
 երեք կամ չորս հազար տուկատ » դնելով կը
 ցուցնէ որ Մաշէրասն եղած է մասի իր աղբիւրը՝
 բայց առաջակէ՛ կըտուէ մը, որ զիմք մոլորցու-
 ցեր է. ուրիշ կերպով ամկրելի էր սիսալի՝ քա-
 մի որ Մաշէրաս, ինչպէս որ Աղեքսանդր Գէղառ
 զայմ բառ առ բառ իր երկիմ մէջ կը կոչէ, (տես
 ղիպրիս, 174-88) շատ յայտնի զայմ կը. Գետրոսի
 ատեն ասպարէզ ելած կը ցուցնէ ու ամոր ամ,
 բողջ պատմութիւնը կ'ընէ, որում ոչ մէկ կէտ
 Ա. Գետրոսի ատեն կ'իյնայ, Նոյմ իսկ թուակա-
 մը զոր կը դնէ Ալիշամ « յամի 1367 Մմբատ
 ոմմ ... » պէտք է սրբագրել 1376, որ թիբատի
 կախովելու բում տարիմ է. Տպագրութեամ կամ
 ամուշադրութեամ սխալ մը, որ առիթ համոզե-
 ծեալ էր ըլլալ այս լուսաբանութեանց:

Հ. Ն. ԱՆԿԵՐԱՅԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՁՈՒԻ ԳԵՂԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ի՞նչ արժէք ունի մայրենի լեզուն
 սիրելը, երբ մարդս զայն չի ուսումնա-
 սիրեր. այս բաւական չէ. երբ մէկը զայն
 չուսումնասիրեր՝ հետեւաբար քիչ ու գէշ
 կերպով գիտէ զայն՝ գրեթէ ինչպէս օտար
 լեզու մ'ըլլար, կրնայ զանիկա սիրել. և
 հարկ կ'այ ցուցնել թէ ոչ միայն սիրոյ այլ
 մեր շահուն հարկէն ստիպեալ պէտք ենք
 զայն ուսումնասիրել: Մտածէ քիչ մը, ի-
 տալիոյ ո՛ր կողմն ալ ծնած ըլլաս, երբ
 գրիչը ձեռքդ առնուս քու մտածումներդ և
 զգացումներդ գաւառաբարբառով պիտի
 չբացատրես, այլ մաքուր լեզուով. նոյնը
 պիտի ընես նաեւ կենդանի ձայնով: Հա-
 զար անգամ, հազար անգամ գրած և խօ-
 սած ժամանակ իտալական լեզուով պիտի
 բացատրես և ըստ կարելւոյն ազդու կեր-
 պով քու փափաքներդ և կարօտութիւններդ.
 պիտի խօսիս շահերուդ վրայ, ուրիշի
 սիրտն ու կամքը պիտի շարժես, առիթ
 պիտի ունենաս պատմելու, փաստաբանե-
 լու, աղայելու, զքեզ արդարացնելու, քեզ
 պաշտպանելու. և եթէ լեզուն լաւ չգիտ-
 նաս՝ միշտ քեզի համար վիշտ և ամօթ
 պիտի ըլլայ որ ըսելիքդ ուղածիդ պէս չես
 կրնար ըսել, և կ'ուզես գործածել գործիք
 մը որ ձեռքերուդ չի յարմարի և ամե-
 նախորունկ, ամենէն գեղեցիկ զգացումնե-
 ռուդ, մտածութիւններուդ և լաւագոյն պատ-
 ճառաբանութեանցդ մէկ մասը պիտի կոր-
 սուի ուրիշներու համար՝ պակասաւոր,
 կոշտ, մթին և տկար բացատրութեանց
 տեղիք տալով: Յաճախ լսեր ես թէ շա-
 տեր աշխարհէս միջ իրենց ճամբայ չեն
 կրնար բանալ, վասն զի գաղափարին
 հաղորդելու ձիրքէն զուրկ են. այս բանն
 ճշմարիտ է ոչ միայն անոնց համար որ ի
 րեն զուրկ են ճարտասանութիւնէ, այլ նաեւ
 այն շատերուն համար որոնք իրենց գա-
 լառաբարբառը խօսած ժամանակ ճարտա-
 սան են, բայց երբ հասարակաց լեզուն